

De resultaten van deze studie tonen dus aan dat screening naar baarmoederhalskanker in de specifiek Belgische situatie zeer efficiënt is indien ze regelmatig uitgevoerd wordt. Bijna alle vrouwen met invasieve baarmoederhalskanker lieten in de laatste 5 jaar geen uitstrijkje maken. Dit stemt relatief goed overeen met nadere vaststellingen dat de groep vrouwen die in België gescreend worden voor baarmoederhalskanker dit vrij regelmatig doen, maar dat daarbuiten een relatief grote groep vrouwen bestaat die nooit of zeer onregelmatig gescreend worden. Het is precies op deze groep dat de aandacht van de screening moet gericht zijn.

Kanker II 8.3

Een prospectief cohortonderzoek naar seleniumstatus en het risico op kanker

P.A. van den Brandt (1), R.A. Bausch-Goldbohm (1,2), P. van 't Veer (2), P. Bode (3), E. Dorant (1), R.J.J. Hermus (2), F. Sturmans (1)

1 Vakgroep Epidemiologie, Rijksuniversiteit Limburg, Maastricht

2 TNO-Voeding, Afdeling Voeding, Zeist

3 Interfacultair Reactor Instituut, Technische Universiteit Delft

De associatie tussen seleniumstatus, zoals gemeten aan de hand van de seleniumwaarde van teennagels, en de incidentie van kanker van de long, maag, colon, rectum en borst is onderzocht in een prospectief cohortonderzoek naar voeding en kanker dat in 1986 is gestart onder 120.852 personen van 55-69 jaar. Teennagelknipsels waren in 1986 door ruim tweederde van de cohortdeelnemers ingestuurd. Meting van de kankerincidentie in het cohort werd uitgevoerd door koppeling met de Regionale Kankerregistraties en PALGA (Pathologisch Anatomisch Landelijk Geautomatiseerd Archief). Na 3,3 jaar follow-up en aansluitende seleniumanalyses waren seleniumconcentraties in nagels bekend van 370 incidentie long-, 104 maag-, 234 colon-, 113 rectum- en 335 borstkankerpatiënten. Eveneens waren seleniumwaarden voorhanden van 2459 personen uit een aselekt getrokken subcohort van 3500 personen. In multivariate case-cohortanalyses bleek het risico op longkanker negatief geassocieerd te zijn met het seleniumgehalte in teennagels (Rate ratio (RR) voor eerste tot vijfde quintiel van teennagel-Se: 1.00, 0.71, 0.79, 0.82, 0.50; 95% betrouwbaarheidsinterval (BI) voor hoogste quintielschatting 0.30-0.81; p-trend=0.006). De negatieve associatie werd zowel bij mannen als vrouwen aangetroffen. Voor maagkanker bij mannen werd eveneens een negatieve relatie met selenium gevonden (RR in quintielen 1-5: 1.00, 0.49, 0.50, 0.92, 0.40; 95% BI voor hoogste quintielschatting 0.17-0.96), maar de trendtoets was niet significant ($p=0.136$). De inverse relatie werd niet bij vrouwen gevonden. Voor longkanker bleek de negatieve associatie met selenium vooral voor te komen bij personen met een relatief lage inname van beta-caroteen of vitamine C. Een dergelijke effectmodificatie was niet duidelijk bij maagkanker. Het seleniumgehalte in de nagels was niet geassocieerd met het risico op colon-, rectum- of borstkanker. Bij zowel colon- als borstkanker (maar niet bij long-, maag- en rectumkanker) vertoonden patiënten die vroeg in de follow-up periode waren gedia-

gnostiseerd lagere seleniumwaarden in de nagels dan patiënten uit latere jaren van follow-up, hetgeen op een mogelijke invloed van preklinische ziekte wijst. Dit illustreert dat patiënt-controleonderzoeken naar selenium en bepaalde kankervormen voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd vanwege de mogelijke aanwezigheid van informatiebias. Geconcludeerd kan worden dat dit onderzoek een negatieve relatie van seleniumstatus met long- en maagkanker ondersteunt, maar niet met darm- of borstkanker.

Kanker II 8.4

De relatie tussen het gebruik van exogene progestagenen en het risico op borstkanker

L. Blik, E. Slump, M.A. Rookus, F.E. van Leeuwen, Afdeling Epidemiologie, Nederlands Kanker Instituut

Lange tijd werd verondersteld dat de werking van progestagenen en oestrogenen op het borstweefsel dezelfde was als op het endometrium, waar progestagenen het carcinogene effect van oestrogenen tegenwerken. Recent is door Key en Pike een alternatieve hypothese ontwikkeld n.a.v. de delingsactiviteit van borstweefsel gedurende de menstruele cyclus en pilgebruik. Op grond hiervan zouden progestagenen geen invloed hebben of een eigen risicoverhogend effect op het risico van borstkanker. Deze hypothese werd getoetst door de relatie tussen exogene progestagen (zonder oestrogenen), die gewoonlijk worden voorgeschreven voor endometriose, problemen met de vruchtbaarheid en bij risico op een miskraam, met het risico op borstkanker te bestuderen. Dit gebeurde in een 'population-based' patiënt-controle onderzoek naar de risicofactoren voor borstkanker in Nederland. De studie omvatte 918 borstkankerpatiënten (leeftijd 20-54; gediagnostiseerd tussen 1986 en 1989) en 918 op leeftijd gemaakte controles afkomstig uit de algemene bevolking. Informatie over hormoongebruik werd verstrekt door de vrouwen zelf en door de artsen die hun de hormonen hadden voorgeschreven. De progestagenen werden onderverdeeld in drie groepen op basis van hun moleculaire structuur: groep A bestond uit norethindron, normethandron en ethisteron, groep B uit lynestrol, allylnestrol en cyproteron acetaat en groep C bestond uit norpregnanen.

Door 122 (13%) patiënten en 134 controles (15%) waren ooit groep A-progestagen gebruikt, groep B-progestagen door 79 (9%) patiënten en 81 (9%) controles en groep C-progestagen door 52 (6%) patiënten en 60 (7%) controles. Bij het controleren op confounders d.m.v. een gemaakte logistieke regressie-analyse bleek dat vrouwen die ooit progestagenen uit de groepen A, B of C hadden gebruikt geen hoger risico op borstkanker hadden dan vrouwen voor wie dit niet het geval was. Verder werd voor de progestageengroepen A en C geen duur-respons relatie gevonden met het risico op borstkanker. Wel werd een positieve relatie gevonden met het aantal maanden dat groep B-progestagenen werden gebruikt ($OR=1.02$; $P\text{-trend}<0.05$). De vrouwen die echter 1 tot 3 maanden de groep B-progestagenen hadden gebruikt hadden een lager risico op borstkanker ($OR=0.42$; 95%CI:0.20-0.88). De relatie tussen risico op borstkanker en groep B-progestagenen kan ook wijzen op een verband met de symptomen waarvoor dit type progestagenen wordt voorgeschreven.